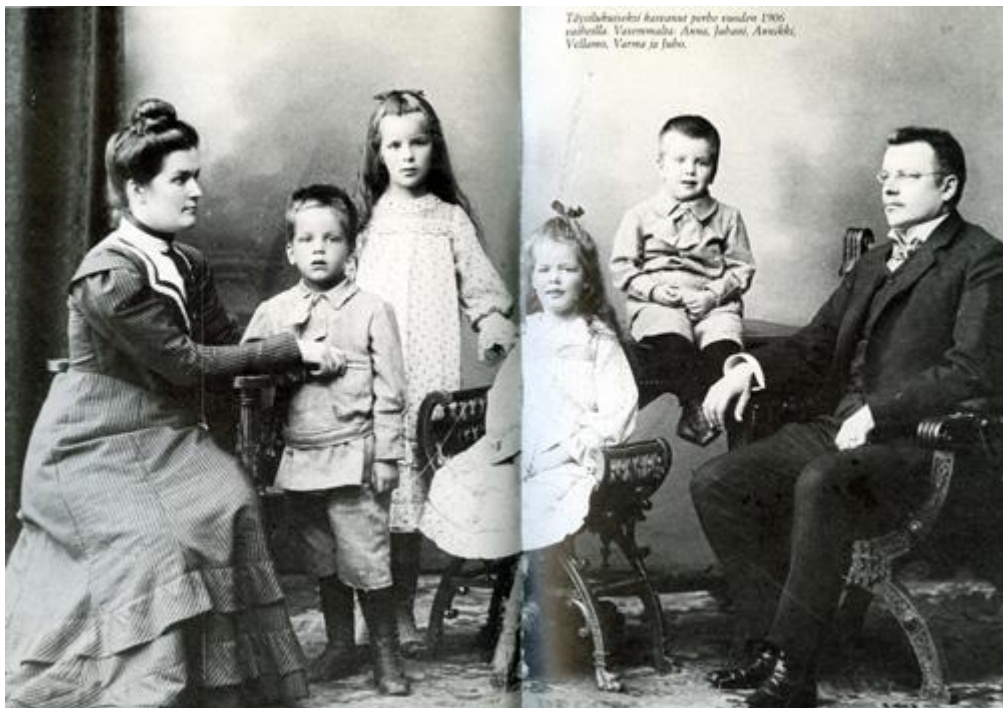

Paasikiven morsian kirjastotyössä

Ylioppilaskunnan kirjastossa oli työskennellyt kymmeniä vuosia pelkästään miesvirkailijoita. Kirjastonhoitajaa lukuun ottamatta he olivat opiskelevia ylioppilaita. Naisvirkailijat alkoivat kuitenkin muodostaa enemmistön 1910-luvulla. Se liittyi naisten koulutuksen yleistymiseen ja kirjastotyön ammatillistumiseen.

Ensimmäinen naisamanuenssi palkattiin Ylioppilaskunnan kirjastoon jo vuonna 1893. Hän oli luonnontieteiden ylioppilas **Anna Forsman**. Samaan aikaan hänet oli myös valittu Ylioppilaskunnan hoitokomitean varajäseneksi, siihenkin ensimmäisenä naisena. Keisarillisessa Aleksanterin yliopistossa oli läsnä tuolloin 45 naista ja 1 151 miestä. Naiset joutuivat anomaan erivapautta opintoihinsa vuoteen 1901 asti.

Kuva: Ylioppilaskunnan kirjaston amanuenssi Anna Forsman kaksitoista vuotta myöhemmin rouva Paasikivenä perheineen (1906). Valokuva: Polvinen 1989, 150–151.

Forsman päätyi Ylioppilaskunnan kirjaston amanuenssiksi, koska hänen salakihlattu sulhasensa ei halunnut tehtävää. Sulhanen sattui olemaan Juho Kusti Paasikivi. Ylioppilaskunnan kirjastonhoitajana oli Werner Meurman, joka oli myös Hämääläisen osakunnan kuraattori. Meurman tarjosi amanuenssin tehtävää osakunnan ydinjoukkoon kuuluvalla Paasikivelle. Filosofian maisteri

Paasikivi oli köyhistä oloista ja varaton. Parempien taloudellisten mahdollisuuksien toivossa hän oli vaihtanut lainopilliseen tiedekuntaan, jossa puursi pitkää päivää.

Anna Forsman oli kysellyt mahdollista tointa Meurmanilta jo edellisenä keväänä. Nyt hänelle luvattiin työ siinä tapauksessa, että Paasikivi ei ota sitä vastaan. Anna joutui ristiriitaiseen tilanteeseen. Hän innostui työpaikasta, mutta ei halunnut Juhon uhrautuvan hänen takiaan.

Annan opinnot olivat takkuilleet ja hän etsi töitä. Luvattu paikka Joroisten kansanopistossa peruuntui, koska sinne tarvittiin laulutaitoinen opettaja. Anna pohti erilaisten työpaikkojen hyviä ja huonoja puolia niiden helppouden ja hauskuuden perusteella. Opintojen eteneminenkin oli tavoitteena, mutta päällimmäisenä mielessä oli tuore romanssi. Kirjastotyö olisi ihanteellinen vaihtoehto ikävien yksityistuntien antamiselle. Se olisi taloudellinen helpotus. Annalla oli velkaa 4 000 nykyeuron verran, eikä hän halunnut enää kasvattaa sitä. Kirjeessään hän muistutti Juhoa, että ei tulisi tämän vaimoksi, ennen kuin velat olisi maksettu.

Sulhanen halusi keskittyä opintoihinsa ja Annasta tuli Ylioppilaskunnan kirjaston amanuenssi. Hänen kirjastouransa jäi kuitenkin lyhyeksi. Juho vietti pitkiä aikoja tätinsä luona Lahdessa keskittyäkseen lukuihinsa ja välttääkseen kalliita asuinkustannuksia Helsingissä. Samalla hän opetti Lahden kansanopistossa, jonka perustamisessa hän oli ollut aktiivinen. Syksyllä 1894 Juho sai järjestetyksi sinne opettajaksi ruotsinkielisen morsiamensa. Tämä oli siinä vaiheessa oppinut riittävästi suomea, jotta selviytyisi tehtävästä. Sulhasen kannustusyrityksistä huolimatta Annan opinnot eivät olleet juuri edenneet ja jäivät kesken.

Kirjastotyö oli ollut Annalle taloudellinen ratkaisu rahoittaa elämistään kalliissa opiskelukaupungissa. Ylioppilaskunnan kirjastossa oli neljä amanuenssia ja heidän vaihtuvuutensa oli suuri. Osa-aikaiset amanuenssit olivat opiskelujen ohella työskenteleviä ylioppilaskunnan jäseniä. Kirjasto oli auki arkipäivisin klo 13–15, lainoja annettiin noin 35 päivässä. Lisäksi lainoja uusittiin. Vaikka kirjastonhoitaja luonnehti lainausliikettä erittäin vilkkaaksi, työmäärä neljälle amanuenssille ei vaikuta kohtuuttoman suurelta. Kirjastonhoitajat kuitenkin valittelivat amanuenssien vaihtuvuudesta aiheutuvaa epätarkkuutta esimerkiksi lainauslippujen kirjoittamisessa. Kun myöhemmin hakijoiden joukossa alkoi olla loppututkinnon suorittaneita naismaistereita, heidät yleensä aina valittiin tehtävään.

Lähteet:

- HYY:n arkisto. Helsingin yliopiston keskusarkisto
- J. K. Paasikiven arkisto. Kansallisarkisto
- Polvinen, Tuomo: J.K. Paasikivi. Valtiomiehen elämäntyö I 1870–1918. WSOY, Porvoo 1989.

Teksti:

Hanna Kuusi
Projektisuunnittelija
Opiskelijakirjasto

Kuva:
Polvinen 1989, 150–151.